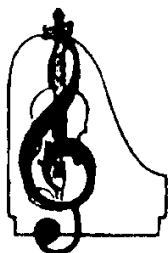

culturele
ANBI

375e concert

Woensdag 12 oktober 2016
20.00 uur

THOMAS OLIEMANS *bariton* **UTRECHT STRING QUARTET**

Eeva Koskinen, viool
Katherine Routley, viool
Mikhail Zemtsov, altviool
Sebastian Koloski, cello

Grote Zaal
Deventer
Schouwburg

Programma

Samuel Barber (1910-1981)

Dover Beach
voor bariton en strijkkwartet op
tekst van Matthew Arnold op. 3 (1931)

Strijkkwartet in b kl. t. op. 11 (1936)
Molto allegro e appassionato
Molto adagio
Molto allegro - Presto

pauze

Othmar Schoeck (1886-1957)

Notturmo
'Musik für die dunkle Seelennacht'
voor bariton en strijkkwartet op gedichten
van Nikolaus Lenau en Gottfried Keller
op. 47 (1931–33)

Ruhig
Liebe und Vermählung (*Erste Stimme*)
Liebe und Vermählung
(*Zweite Stimme*)
Andante appassionato (instr)
Der Schwere Abend
Blick in den Strom

Presto
Traumgewalten
Unruhig bewegt
Ein Herbstabend
Ruhig und leise
Waldlieder nr. 9
Rasch und kräftig
Der einsame Trinker
Allegretto (instr)
"Impromptu"
Allegretto tranquillo (instr)
Heerwagen, Mächtigt Sternbild.....

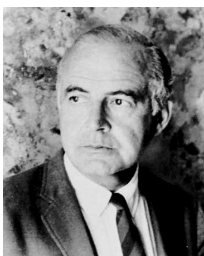

Het **Utrecht String Quartet** ontstond in 1985 uit een aantal musici met grote passie voor kamermuziek. Het kwartet geniet nu internationaal aanzien als veelzijdig en dynamisch ensemble, een reputatie die mede werd verkregen door hun zoektocht naar verdwenen of in vergetelheid geraakt repertoire, maar ook door hun samenwerking met hedendaagse componisten. Naast een uitgebreide concertpraktijk is het Utrecht String Quartet actief met het maken van opnamen voor radio, televisie en cd. Het kwartet werkte succesvol samen met partners in de kamermuziek, onder wie Severin von Eckardstein, Isabelle van Keulen, Christianne Stotijn, Nobuko Imai en Ralph van Raat.

Thomas Oliemans is een zanger met eveneens een carrière die ver buiten onze landsgrenzen reikt. Hij studeerde bij o.a. Robert Holl en Dietrich Fischer-Dieskau. Zijn repertoire strekt zich uit van

opera tot Passion, van liedrecital tot orkestlied. Hij werkte mee aan wereldpremières van opera's van Peter-Jan Wagemans, Rob Zuidam en Martijn Padding. In 2013 won hij de 'Prix d'Amis' van de Nederlandse Opera voor zijn vertolking van Papageno in Mozart's Zauberflöte.

Samuel Barber werd geboren in West Chester, een kleine plaats ten westen van Philadelphia. Zijn vader was arts, zijn moeder pianiste en een tante, Louise Homer, was een mezzosopraan, die belangrijke rollen zong in de Metropolitan Opera; zijn oom, Sidney Homer, was een bekende musicus en liedcomponist, die een belangrijke invloed heeft gehad op de muzi-

kale ontwikkeling van Samuel, die vanaf zijn zesde pianoles kreeg en op zijn negende zeker wist dat hij componist wilde worden. Jaren later bleek hij te beschikken over een mooie baritonstem. Hij kreeg naast een zangopleiding ook intensief les in orkestdirectie, orgel en pianospel. Barber had een grote affiniteit met taal. Naast veel composities voor zang (liederen, koorwerken en drie opera's), componeerde hij ook voor ballet, twee symfonieën, een viool- en een celloconcert en kamermuziek. Met *'Dover Beach'* voor zangstem en strijkkwartet (zeker in die tijd een ongewone bezetting) trok hij als jong componist veel aandacht en hij zong zelf in 1935 op de eerste opname ervan. **Matthew Arnold**, literatuurcriticus en hoogleraar poëzie in Oxford, beschreef in 1867 in dit gedicht een trieste wereld waarin zekerheden van vroeger dreigen te verdwijnen. De crisis en de oorlogsdreiging in de jaren dertig van de 20e eeuw maakten deze, in wezen tijdloze, thematiek toen zeer actueel. Het gedicht beschrijft de golvende beweging van de zee, hier metafoor voor de 'Natuur', die de noodlijdende mens geen troost kan bieden wanneer de 'Sea of Faith' zich uit het bewustzijn heeft teruggetrokken. In het eerste gedeelte beschrijft de zanger, na de klagende inleiding van het kwartet, de kust bij Dover. De steeds doorgaande beweging van de golvende zee eindigt in een dalende lijn en een vertraging op het woord slow, waarna dichter dit eeuwig getij vergelijkt met de 'eternal note of sadness'. In het 2e gedeelte wordt beschreven dat Sophocles, die in de muziek met een zekere statigheid wordt neergezet, in de beweging van de Egeïsche Zee dezelfde droefheid waarnam. Er gloort hoop wanneer wij in het 3e deel worden herinnerd aan de 'Liefde voor elkaar in een mooi dromenland'. Maar helaas.....

Barber, die in 1936 de 'American Prix de Rome' had gewonnen, componeerde kort daarna de eerste versie van zijn *strijkkwartet*; première in 1936 in Rome. Barber herschreef het derde deel meermalen. Het Budapest Quartet gaf in 1943 in Washington de eerste uitvoering van de definitieve versie. Het 1e deel is een sonatevorm, het 2e deel, in bes, is in de versie voor strijkorkest beroemd: 'het Adagio van Barber'. De finale grijpt qua thematiek terug op het eerste deel.

De Zwitser **Othmar Schoeck** was door zijn vader, bekend landschapsschilder, voorbestemd voor de beeldende kunst, maar de zoon voelde dat zijn muzikaal talent groter was en zo belandde hij in 1905 op het Conservatorium in Zurich. In de periode 1907-08 kreeg hij lessen van Max Reger in Leipzig, maar Schoeck

keerde vanwege zijn sterk persoonlijke stijl van componeren terug naar Zürich waar hij al spoedig een zeer gewaardeerd pianist en dirigent werd van zowel koren als orkesten. Hij gaf veel recitals: o.a. met zijn echtgenote, de zangeres Hilde Bartscher, de bas Felix Loeffel en de beroemde violiste Stefi Geyer. In 1928 verleende de Universiteit van Zürich hem een eredoctoraat. Tot begin 20e eeuw had Zwitserland geen componisten van veel betekenis voortgebracht, maar met Arthur Honegger en Frank Martin behoorde Schoeck tot de componisten van de eerste generatie Zwitsers die wereldwijd bekend werden. De grote kracht van Schoeck lag vooral in composities voor de stem: hij componeerde toneelmuziek, vijf opera's en meer dan 400 liederen. Zijn laatromantische muziek, niet altijd direct toegankelijk, is hoogst persoonlijk en bij nader toehoren zeer genuanceerd en fijnzinnig. Hij werd zeer bewonderd door Wilhelm Furtwängler, Paul Hindemith, Alban Berg en Dietrich Fischer-Dieskau.

De *Notturmo voor stem en strijkkwartet* laat in vijf delen de verklanking horen van 10 gedichten, vier in het eerste, drie in het laatste en de overige drie in de middendelen. Op het laatste gedicht na, zijn de teksten van **Nikolaus Lenau**, een Oostenrijks dichter uit de Biedermeiertijd.

'Notturmo' ontstond in een periode waarin Schoeck geobsedeerd was door een vroegere, stukgelopen liefde die hij later ging idealiseren. Een eeuw eerder was Lenau ongeveer hetzelfde overkomen: na een ongelukkige liefde vluchtte hij in 1833 weg naar de USA om op een farm rust te zoeken die hij niet vond, zodat hij gedesillusioneerd naar huis terugkeerde. Schoeck greep in 'Notturmo' terug op the-

ma's die hij voorheen had gerelateerd aan het meisje van vroeger, composities die hij beschouwde als zijn beste. Het werk weerspiegelt de ontgoocheling waaraan zowel Lenau als Schoeck ten prooi waren gevallen, wat ook blijkt uit de ondertitel ervan: 'Musik für die dunkle Seelennacht'. De teksten zijn doordrenkt van teleurstelling in de wispelturigheid van liefde en huwelijk. De muziek die deze kwelling teweeg heeft gebracht is heel bijzonder. In de twee eerste gedichten (Liebe und Vermählung) van het 1e deel wordt de opbloeiende liefde uitgebeeld als de zonnestraal die de ontluikende bloem moet kussen wil zij tot volle bloei komen, overdrachtelijk: wil het tot een "Vermählung", een huwelijk komen. Dan wordt de inherent met de natuur verbonden neergang geschilderd: de eens zo mooie roos is verwelkt en haar verdorde blaadjes worden meegevoerd met de beek. Dit leed wordt in de twee hierop volgende gedichten bevestigd.

Het 2e deel (Presto, Traumgewalten) geeft het ontwaken uit een nachtmerrie weer. In het 3e deel (ein Herbstabend) schildert de dichter in prachtige poëzie vol rijke gedachten en beelden zijn onzekerheid over het bestaan. Het 4e deel is een vertwijfelde schildering van de herfst in een 5/4 maat. Het 5e deel bestaat uit 3 gedichten: in het eerste speelt de onvermijdelijke alcohol de hoofdrol, in 'Impromptu' wordt de eenzaamheid tot lfenis.

Het slotgedicht van **Gottfried Keller**, ademt een andere geest, alsof de componist, na alle droefheid van het voorafgaande, de luisteraar toch de hoop op een verlossende hemelvaart wil meegeven.

Volgend concert

Vrijdag 28 oktober 2016 20u.

Henry Neill, bariton

Frederick Brown, piano

Laureaten en winnaars van de Publieksprijs op het '51ste Internationaal Vocalisten concours 's-Hertogenbosch' 2016

Sponsor: Rudolf H. Schmidtfonds

Er is geen inleiding bij dit concert

Concertprogramma's en recensies:

Google naar kamermuziek Deventer voor onze website